

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **V. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Křížová 25, Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 10. 2005, č. j. X, o návrhu Krajského soudu v Ostravě na přikázání věci jinému soudu z důvodu vhodnosti,

t a k t o :

Věc se **nepřikazuje** Krajskému soudu v Hradci Králové.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 29. 11. 2005 podal žalobce prostřednictvím žalované ke Krajskému soudu v Hradci Králové žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 10. 2005, č. j. 751 123 5842, jímž mu byl odejmut plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Krajský soud v Hradci Králové svým usnesením ze dne 16. 12. 2005, č. j. 28 Cad 68/2005-6, postoupil věc Krajskému soudu v Ostravě jako soudu místně příslušnému. Učinil tak na základě zjištění, že trvalé bydliště žalobce se nachází v obvodu Krajského soudu v Ostravě, a proto je v souladu s § 7 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), k projednání věci důchodového pojištění žalobce příslušný právě tento krajský soud. Místo výkonu trestu odnětí svobody totiž není podle ustálené judikatury místem, v jehož obvodu se žalobce zdržuje, jelikož se nejedná o místo pobytu, které by si dobrovolně zvolil.

Krajský soud v Ostravě se dne 24. 3. 2006 obrátil na Nejvyšší správní soud s návrhem na přikázání této věci Krajskému soudu v Hradci Králové z důvodu vhodnosti (dále též „návrh“). Jak Krajský soud v Ostravě zjistil, vykonává žalobce trest odnětí svobody na doživotí ve Věznici Valdice, tedy v obvodu Krajského soudu v Hradci Králové. V dané věci bude třeba vypracovat posudek Posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí o zdravotním stavu žalobce, a proto bude nezbytné eskortovat jej k jednání této komise, případně i k ústnímu jednání u soudu. Závěrem Krajský soud v Ostravě poznamenal, že s tímto návrhem oba účastníci souhlasí.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v dané věci nejsou splněny podmínky pro navržené přikázání věci.

Podle § 7 odst. 3 s. ř. s. je ve věcech důchodového pojištění a důchodového zabezpečení k řízení příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště, popřípadě v jehož obvodu se zdržuje. Podle § 7 odst. 6 s. ř. s. platí, že není-li soud, u něhož byl návrh podán, k jeho vyřízení místně příslušný, postoupí jej k vyřízení soudu příslušnému. Nesouhlasí-li tento soud s postoupením věci, předloží spisy k rozhodnutí o příslušnosti Nejvyššímu správnímu soudu. Rozhodnutím Nejvyššího správního soudu o této otázce jsou soudy vázány.

Podle § 9 odst. 2 s. ř. s. může Nejvyšší správní soud věc přikázat jinému než místně příslušnému krajskému soudu, je-li to pro rychlost nebo hospodárnost řízení nebo z jiného důležitého důvodu vhodné.

Nejvyšší správní soud musel nejprve uvážit, zda návrh Krajského soudu v Ostravě představuje „nesouhlas“ s postoupením věci podle § 7 odst. 6 s. ř. s. nebo se jedná o návrh na přikázání věci jinému než místně příslušnému krajskému soudu podle § 9 odst. 2 s. ř. s. Jak totiž Krajský soud v Hradci Králové ve shora označeném usnesení o postoupení věci již správně konstatoval, podle judikatury Nejvyššího správního soudu „skutečnost, že navrhovatel je ve výkonu trestu odnětí svobody, nemá na určení místa jeho bydliště vliv...“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2004, č. 371/2004 Sb.NSS). S ohledem na toto rozhodnutí a na znění § 7 odst. 3 s. ř. s. tedy nemůže být sporu o tom, že v dané věci je soudem místně příslušným skutečně Krajský soud v Ostravě. Z návrhu tohoto soudu na přikázání věci Krajskému soudu v Hradci Králové ovšem jednoznačně nevyplývá, jaký postup Krajský soud v Ostravě zvolil; návrh neobsahuje ani odkaz na jakékoliv ustanovení soudního řádu správního či jiného právního předpisu. Z textu návrhu nicméně lze podle názoru Nejvyššího správního soudu dovodit, že Krajský soud v Ostravě požaduje přikázání věci jinému než místně příslušnému krajskému soudu (§ 9 odst. 2 s. ř. s.). Tomu svědčí jednak ten fakt, že Krajský soud v Ostravě v návrhu nezpochybňuje svoji místní příslušnost, a jednak to lze bezpečně dovodit i ze znění úvodní věty návrhu „Ve výše uvedené právní věci Vám předkládám spis Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 18 Cad 1/2006 s návrhem na přikázání této věci z důvodu vhodnosti Krajskému soudu v Hradci Králové.“ Krajský soud v Ostravě navíc vyzval účastníky řízení, aby se k danému návrhu vyjádřili, z čehož též vyplývá, že měl zjevně na mysli postup podle § 9 s. ř. s.

Jak vyplývá z přiloženého spisu, žalobce se dne 12. 2. 2006 k návrhu na přikázání věci Krajskému soudu v Hradci Králové neměl námitek. Ve svém vyjádření k tomuto návrhu pak mimo jiné opakovaně a důrazně požadoval, aby případné jednání ve věci proběhlo bez jeho přítomnosti. Vyjádření žalované k uvedenému návrhu (§ 9 odst. 3 s. ř. s.) však přiložený spis neobsahuje, ačkoliv Krajský soud v Ostravě v návrhu výslovně uvádí, že s ním účastníci souhlasí. Z pokynu soudní kanceláři, který je ve spise založen na čl. 17, se proto lze pouze domnívat, že Krajský soud v Ostravě zvolil v tomto případě postup podle § 101 odst. 4 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.; nevyjádřila-li se žalovaná k návrhu v určené lhůtě, nemá k danému návrhu námitek. Nejvyšší správní soud považuje za vhodné ještě jednou poznamenat, že takový postup z přiloženého spisu jednoznačně nevyplývá, přičemž není ani zřejmé, jaké znění měla výzva Krajského soudu v Ostravě žalované. Krajský soud v Ostravě se tak dopustil procesního pochybení, které sice nemá vliv na samotné rozhodnutí o přikázání věci, nicméně za určitých okolností by mohlo narušit plynulost celého řízení.

Nejvyšší správní soud připomíná, že „delegace vhodná je výjimkou ze zásady trvání místní příslušnosti a z ústavní zásady zákonného soudu a soudce, a proto k ní lze přistoupit

pouze v těch ojedinělých případech, v nichž by projednání věci jiným než místně příslušným krajským soudem znamenalo z komplexního pohledu hospodárnější, rychlejší či po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější posouzení věci“ (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2004, č. 305/2004 Sb. NSS). Institut přikázání věci jinému než místně příslušnému soudu je proto nezbytné vykládat restriktivně. Jde o postup mimořádný, který znamená upřednostnění některého z více hledisek spoluurčujících kritérium příslušnosti za situace, kdy zákon používá neurčitý pojem „vhodnost pro rychlost nebo hospodárnost řízení nebo pro jiný důležitý důvod“. Při posuzování toho, zda jsou dány důvody pro delegaci vhodnou, nelze tedy vycházet pouze z jediného hlediska, nýbrž je nezbytné posuzovat případ komplexně, přičemž důležité mohou být v konkrétním případě i stanoviska či mimořádné poměry účastníků řízení. Předpokladem užití delegace je také existence takových okolností, které umožní po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější posouzení věci jiným než podle zákona místně příslušným soudem, a to včetně požadavku procesní ekonomie.

Vycházejí z těchto úvah dospěl Nejvyšší správní soud k názoru, že zde nejsou důvody pro přikázání věci jinému než místně příslušnému soudu. Krajský soud v Ostravě svůj návrh jednak odůvodnil tím, že žalobce bude nutno eskortovat k případnému ústnímu jednání u soudu, což by pochopitelně zapříčinilo vyšší náklady státu. K tomu Nejvyšší správní soud pouze uvádí, že trest odnětí svobody sám o sobě není důvodem, pro který může být věc přikázána jinému než místně příslušnému krajskému soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2004, č. j. Nad 24/2004-46, www.nssoud.cz); na tomto konstatování nemění nic ani ten fakt, že se v případě žalobce jedná o trest odnětí svobody na doživotí. Jak již bylo výše naznačeno, ve svém vyjádření k návrhu se žalobce poměrně striktně vyslovil v tom smyslu, že případného ústního jednání se u soudu v žádném případě nezúčastní. Je sice pravdou, že se v uvedeném vyjádření výslovně nevzdal dalších práv, které mu jako účastníkovi řízení náleží (např. nahlížení do spisu podle § 45 s. ř. s. apod.), ale (např. z jeho formulací „Kdybyste mě náhodou přivezli k soudu, podám ústavní stížnost pro porušení zákona“ případně „Prostě k soud nechci jet!“) lze dovodit, že se nejen nehodlá účastnit případného ústního jednání u soudu, ale stejně tak nemá v úmyslu využít svých práv účastníka řízení, která by byla nutně spojena s jeho eskortováním k příslušnému krajskému soudu. Vznik zvýšených nákladů státu tedy v tomto směru nelze očekávat.

Krajský soud v Ostravě ve svém návrhu dále argumentoval tím, že ve věci žalobce bude muset Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí vypracovat posudek o jeho zdravotním stavu, přičemž i k jednání této komise bude nutno žalobce eskortovat. I takovou argumentaci je ovšem třeba odmítnout. Jednak dává Nejvyšší správní soud na zvažování, zda je nutné či vůbec vhodné eskortovat mimo věznic žalobce vykonávajícího trest odnětí svobody na doživotí, když např. z ustanovení § 16 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, jednoznačně vyplývá, že zdravotnická služba Vězeňské služby spolupůsobí v řízení o plné invaliditě nebo částečné invaliditě odsouzeného. Nicméně i v případě, kdy by bylo skutečně třeba (ať již z jakýchkoliv důvodů) žalobce eskortovat k posudkové komisi mimo věznic, nevyplývají z takového postupu důvody pro přikázání věci jinému než místně příslušnému soudu. Místní příslušnost jednotlivých posudkových komisí totiž není nijak konkrétně stanovena, a proto lze předpokládat, že se v praxi daný krajský soud nemusí s žádostí o posouzení zdravotního stavu žalobce obracet výhradně na „místně nejbližší“ detašované pracoviště Ministerstva práce a sociálních věcí, v jehož rámci posudkové komise působí;

takové detašované pracoviště se totiž nachází např. právě i v Hradci Králové (Na Okrouhlíku 1371/33, 502 00 Hradec Králové).

Přikázání věci jinému než místně příslušnému soudu z důvodu vhodnosti je třeba posuzovat v kontextu celého řízení a především jej vykládat v úzké souvislosti s hospodárností a rychlostí řízení, jakož i s jinými důležitými důvody pro delegaci vhodnou. Právě přikázání věci jinému než místně příslušnému soudu s sebou totiž vždy nese také vyšší náklady a především řízení protahuje; místně příslušný krajský soud, který se s žalobou již obeznámil a učinil přípravné procesní úkony, musí věc předložit Nejvyššímu správnímu soudu, který věc – jsou-li pro to podmínky – přikáže jinému krajskému soudu, který opět musí tyto úkony opakovat a seznámit se se spisem, nemluvě o tom, že nějakou dobu potrvá, než přistoupí k projednání a rozhodnutí věci (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 3. 2005, č. j. Nad 19/2005-39, www.nssoud.cz). Na výše uvedeném nic nemění ani ta skutečnost, že účastníci řízení proti případnému přikázání věci Krajskému soudu v Hradci Králové nic nenamítali.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud neshledal existenci zvláštních okolností opodstatňujících přikázání věci jinému soudu, rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. dubna 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu